

Список використаної літератури:

1. Литвиненко І. Л. До питання вдосконалення законотворчого процесу в Україні / І. Л. Литвиненко // Університетські наукові записки : часопис Хмельницьк. ун-ту управління та права. – 2016. – Вип. 3 (59). – С. 253.
2. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. – Х. : Право, 2016. – Т. 3 : Загальна теорія права / редкол. : О. В. Петришин (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. – 2017. – С. 633-634.
3. Савчин М. В. Конституційні принципи та їх інтерпретація / М. В. Савчин // Право України. – 2017. – № 7. – С. 30.

СОН СОФІЯ СЕРГІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри права конституційного права

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ВІТЧИЗНЯНІ ПРИНЦИПИ УЧАСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

Питання аналізу правових механізмів у сфері участі політичних партій в місцевих та регіональних виборах неможливо досліджувати повною мірою, не визначившись із тими стандартами, що розроблені у відповідній сфері міжнародним співтовариством та не дослідивши відповідний досвід окремих держав, насамперед тих, які розвиваються у політико-правових умовах, подібних до вітчизняних. Специфіка відповідного дослідження полягає у необхідності аналізу його політичної та міжнародно-правової складової, що, на жаль, не завжди можна побачити у працях сучасних авторів.

Дослідники зазначають, що з утвердженням у світі загальнолюдських цінностей як базової засади побудови справедливого суспільного порядку зростає роль міжнародно-правових норм у регулюванні внутрішньодержавних процесів. Предметом регулювання міжнародного права стають не лише питання міждержавних відносин, а й правовідносини, що виникають в конкретних національних державах у зв'язку з дотриманням прав людини і громадянина.

Неможливо аналізувати правовідносини за участю політичних партій, що відбуваються при формуванні регіональних та представницьких органів влади у сучасній Україні, без попереднього розгляду історичних аспектів участі політичних партій у цих процесах. Нелінійність та різновекторність історико-правових процесів, які відбувалися в нашій державі, відсутність об'єктивного та комплексного наукового відстеження й моделювання відповідного емпіричного матеріалу ускладнює вказане завдання.

Відповідно до ст.ст. 72-73 Конституції Української РСР від 30 січня 1937 р. «органами державної влади в областях, округах, районах, містах, селищах, станицях і селах УРСР є Ради депутатів трудящих», при цьому «обласні, окружні, районні, міські, районні у великих містах, селищні, станичні і сільські Ради депутатів трудящих обираються відповідно трудящими області, округи, району, міста, селища, станиці і села на строк 2 роки» [62]. Водночас виборче законодавство СРСР та Української РСР не містило певних обмежень щодо кількості кандидатів у депутати місцевих рад, воно не мало у собі норм, які б забороняли висування кандидатів від громадських рухів та формувань. Такі заборони, тим самим, мали характер правового звичаю та правової доктрини. Парадоксальним є те, що формально виборче законодавство радянського періоду мало відрізнялося від відповідних правових актів демократичних («буржуазних») країн Європи.

Це можна пояснити тим, що уперше тенденція до правової регламентації політичних партій в країнах Європи з'явилася в період між двома світовими війнами ХХ ст., справді широких масштабів правова інституціоналізація політичних партій набула лише у другій половині ХХ ст. Як вказують сучасні автори, різниця у відповідному законодавстві полягала в тому, що в демократичних державах конституції визнали принцип політичного плюралізму, а в авторитарних – законодавчо закріплювалась монополія на політичну владу однієї політичної партії (наприклад, комуністичної).

Зазначимо, що виборче законодавство було дещо демократизовано Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 12 березня 1987 р. № 3687-ХІ. Цей акт, в рамках політики лібералізації суспільних відносин, усунув деякі норми Закону від 27 червня 1979 р., що ускладнювали проведення виборів до місцевих рад на альтернативних засадах.

Зазначимо, що скасування негласних заборон на створення незалежних від радянської та партійної влади об'єднань громадян дозволило їм скористуватися нормами законодавства про вибори місцевих рад. Це викликало суперечливу реакцію офіційної влади республіки, про що йдеться, зокрема, у постанові Президії Верховної Ради Української РСР від 27 грудня 1989 р. № 8556-ХІ. Цей акт зазначає, що «у проведенні передвиборних заходів не скрізь належно координуються дії радянських органів, виборчих комісій, громадських організацій», «є істотні прорахунки і упущення на такому важливому етапі виборчої кампанії, як висування кандидатів у депутати».

Окремі автори зазначають, що вибори березня 1990 р. до місцевих рад народних депутатів Української РСР відкрили новий етап суспільно-політичних трансформацій в Україні, адже безпосередніми наслідками виборчого марафону були кардинальне оновлення депутатського корпусу; прихід до влади політичних лідерів нової хвилі; перемога де-

мократів у ряді місцевих рад республіки; консолідація та активізація діяльності регіональних еліт.

Як свідчить історичний досвід, значення громадсько-політичних рухів і партій особливо зростає в перехідний період при зміні політичної системи. Дослідники визнають подібність періоду становлення багатопартійності в сучасній Україні з періодом становлення партій в Європі на зламі XIX-XX століть. Вони вказують на спільні для цих процесів кризовий стан політичної системи, послаблення державного впливу, демократизацію всіх сторін життя суспільства, пошуком шляхів розвитку країни. Процес становлення багатопартійності почався з розвитку неформального руху, який особливо активізувався з прийняттям закону СРСР про громадські об'єднання, що гарантував громадянам свободу створення громадсько-політичних організацій і значною мірою спротив їх.

Окремі дослідники вказують, що у міжнародних стандартах «декларуються лише принципи, основоположні засади справедливих і вільних виборів, але відсутні реальні механізми їх реалізації», що є «особливо актуальним з огляду на те, що в сучасних умовах удосконалились технологічні прийоми зацікавлених сил у порушеннях виборчого процесу, фальсифікації результатів виборів тощо», вони вказують на «невраховання регіональних та субрегіональних особливостей реалізації виборчого права у встановленні міжнародних стандартів» та визнають наявність протиріч «в актах різного рівня, що складають міжнародні виборчі стандарти». Зауважимо, що специфіка ухвалення міжнародних актів створює передумови для відсутності ієрархічності та корегованості норм відповідних міжнародних стандартів, водночас таке неспівпадіння буде значно більшим за умов урахування «регіональних та субрегіональних особливостей».

ТЕРЛЕЦЬКИЙ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент

АКТИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ

Відповідно до Конституції України народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частина друга статті 5). Основним Законом України встановлено, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів